

ORTA ASYA GÖÇEBE KAVIMLERİNDE DEVLET KURMA SÜRECİ*

Wolfram EBERHARD**

Çev. Osman G. ÖZGÜDENLİ***

ÖZET

Bu makale Orta Asya göçebe kavimlerinde devlet kurma sürecinin, temelde Çin kaynaklarına dayanılarak, sosyolojik açıdan tetkikine matuftur. Makalede göçebe kavimlerin sosyal yapıları incelenmekte ve en küçük siyasî birlik olan boy (Stamm) kavramından hareket edilerek şu iki soruya cevap aranmaktadır: Küçük kabileler hâlinde kendi yurtlarında huzurlu bir şekilde yaşayan göçebe boylar, nasıl olmuş da birkaç yıllık bir süre zarfında birden bire büyük bir kitle hâlinde bir araya toplanmışlar ve yerleşik kültürleri top yekûn değiştirebilecek bir güç oluşturabilmişlerdir? Göçebeler, nasıl olmuş da yerleşik bir coğrafyayı fethettikten sonra, tâbilerin ciddi bir başkaldırısı ile karşılaşmaksızın, orada kendi hâkimiyetlerini bir müddet devam ettirmiş, ancak daha sonra bütün gücü yitirerek ve neredeyse savaştız bir şekilde tekrar sahnedan çekilmişlerdir?

Anahtar Kelimeler

Türkler, Moğollar, Orta Asya tarihi, göçebeler, devlet yapısı.

Asya yerleşik kültürleri (*Hochkulturen*)'nin tarihi ile ilgili daha önce yapılan tetkikler, ya ilgili kültürü Akdeniz-Avrupa kültürleri ile ilişkisi nispetinde işlemiş, ya da kültürü bir bütün olarak ele alarak az veya çok

* Bu makale “Der Prozeß der Staatenbildung bei mittelasiatischen Nomadenvölkern” adıyla evvela *Forschungen und Fortschritte* (25, 1949, s. 5-6, 52-54)'de, daha sonra da araştırmacının makalelerinin toplandığı *China und seine westlichen Nachbarn. Beiträge zur mittelalterlichen und neueren Geschichte Zentralasiens* (Darmstadt 1978, s. 267-271) isimli eser içerisinde yayınlanmıştır. Tercüme esnasında, makalede geçen bazı istilâhlar, okuyucuya anlama kolaylığı sağlaması amacıyla Türkçe karşılığının hemen yanında parantez içerisinde verilmiştir. Yine, makaleye tarafımızdan yapılan ilâveler köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir (Osman G. Özgüdenli).

** Prof. Dr. Wolfram Eberhard (1909-1989). Sinoloji, sosyoloji ve sosyal antropoloji alanlarında pek çok bilimsel eser ortaya koyan Prof. Eberhard, 1937-1948 yılları arasında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde görev yapmış ve Türkiye'de Sinoloji'nin gelişmesine ciddi ölçüde katkıda bulunmuştur.

*** Yard. Doç. Dr. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü / osmangazi@marmara.edu.tr

onları kendi çevrelerinden kopuk bir şekilde açıklamışlardır. Ancak takriben II. Dünya savaşının başlangıcından beri bu alanda yeni bir yaklaşım hissedilmektedir¹. İç Asya'nın doğu ve batıdan kaynaklanan cereyanlar için bir geçiş bölgesi olmaktan çok daha fazlası olduğunun farkına varılmış ve Asya'nın kenarında ortaya çıkan yerleşik kültürlerin hepsinin de sonunda İç Asya'dan doğan ve yerleşik kültürlerin teşekkülünden beri tarihin akışı boyunca her zaman tekrar tekrar etkili olan sâikler (*Impulsen*)'e bağlı olduğu görülmüştür. Orta Asya göçebe kültürlerini inceleyen pek çok araştırma bu şekilde ortaya çıkmıştır².

Göçebe kültürler hakkında en iyi ve aynı zamanda da en eski malûmatı kuşkusuz Çin kaynakları sunmaktadır. Bu kaynaklar her şeyden önce, göçebelerin sadece Çin ile olan siyasî ilişkilerini verdikleri için değil, aynı zamanda çok kısa da olsa onların kültürlerinin bir tasvirini sundukları için çok önemlidirler. Bu türün en önemli metinleri yaklaşık yüz yıldan beri Batı dillerine tercüme edilmiş olmakla birlikte, bu bilgilerden faydalanma hususunda henüz başlangıç noktasında bulunmaktayız. Çin, Hint ve Yakındoğu yerleşik kültürlerinin tarihi ile ilgili, en çok ilgi uyandıran ve en güncel araştırmaların merkezinde yer alan problemler şunlardır:

a) Nasıl oluyor da, küçük boylara ayrılarak kendi yurtlarında huzurlu bir şekilde yaşamakta olan göçebe kavimler, birkaç yıllık bir süre zarfında birden bire büyük bir kitle hâlinde bir araya toplanmakta ve daha sonra kolaylıkla içeride birbirine sıkı bir şekilde bağlanmış olan yerleşik kültürleri top yekûn değiştiren bir güç oluşturmaktalar?

b) Yine, nasıl oluyor da, göçebeler yerleşik bir kültürü alt ettikten sonra, tâbilerin ciddî bir başkaldırı tehlikesi ile karşılaşmaksızın, orada

¹ Bu bakış açısından hareket eden araştırmalar arasında özellikle şu çalışmalar zikredilebilir: W. Ruben, *Eski Hint Tarihi*, [Türkçe terc. Cemal Ziya Şenbay] (Türkçe metin, İngilizce özet ile), Ankara Üniversitesi İndoloji Enstitüsü Yayını, Ankara [1944]; *Indisches Mittelalter [Hindistan Ortaçağı Tarihi]*, Istanbul Schriften, nr. 3, İstanbul [1944].

² Özellikle bk. R. Grousset, *L'Empire des steppes*, Paris 1939 [Türkçe terc. M. Reşat Uzmen, *Bozkır İmparatorluğu*, İstanbul 1980]; [W.M.] McGovern, *Early Empires of Central Asia*, Chapel Hill 1939; L. Ligeti, *Bilinmeyen İç Asya*, [Türkçe terc. Sadrettin Karatay], Ankara Üniversitesi İndoloji Enstitüsü Yayını, Ankara 1947; B.Y. Vladimirtsov, *Moğollar'ın İçtimai Teşkilâtı*, [Türkçe terc. Abdulkadir İnan], Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1946; W. Eberhard, *Das Reich der T'o-pa in Nordchina*, Leiden 1949: Bu kitabın bölümleri Ankara'da "*Belleten*", "*Türk Dili*" ve "*Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*" gibi dergilerde bir seri makale hâlinde Türkçe olarak yayınlanmıştır.

kendi hâkimiyetlerini bir müddet için devam ettirebilmekte, ancak daha sonra bütün gücü yitirerek, çoğu kez neredeyse savaşız bir şekilde, tekrar sahnedan çekilmekteler?

Bu sorulara, görüldüğü üzere, ancak göçebe kavimlerin sosyal yapılarının daha dakik bir şekilde incelenmesi ve bunun yanında da “millet” (*Volk*) kavramından değil, en küçük siyasî birlik olan boy (*Stamm*) kavramından hareket edilmesi suretiyle cevap verilebilir.

Orta Asya'nın siyasî bakımından önemli kavimleri; dil yönünden Indo-Germenler, Türkler, Moğollar ve Yeniçağ'dan itibaren de Tunguzlar'dır. Tibetliler ise her zaman sadece ikinci derecede, başka göçebe kavimlerin etkisiyle, ya da onların maiyetinde siyasî bir rol oynamışlardır. Göçebe kavimleri, kültürel açıdan da öncelikli olarak her ikisi de atçılığa dayanan Indo-Germen ve Türk kültürüne, sığırcılığa dayanan Moğol kültürüne, domuzculuğa dayanan Tunguz kültürüne ve koyunculuğa dayanan Kuzey Tibet kültürüne ayırmak gerekir. Bu tabî ki pratik kullanım için geliştirilmesi gereken çok kaba ve şematik bir ayırmadır. Biz bir “Moğol kültürü”nden bahsederken, bu kültürün hâmlerinin genellikle Moğol dillerini konuştuklarını veya bir zamanlar konuşmuş olduklarını kastediyoruz. Yine, göçebe kültürleri ırk bakımından da en azından biri “beyaz ırka” mensup olanlar (Indo-Germenler ve Türkler), diğeri de “sarı ırka” mensup olanlar (Moğollar, Tunguzlar ve aynı zamanda Tibetliler) olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür. Tabî bu alanda da spesifik araştırmalar hâlen devam etmekte ve bilimsel tefrikler yapılmaktadır.

Ancak bu durum, örneğin Cengiz Han devrindeki Moğol devletinin siyasî teşekkülünü ele alacak olursak, tamamen farklıdır. Bu devlet Moğol dilinin, kültürünün ve sarı ırkın bir Moğol devleti midir? Peki Hunlar, Uygurlar ne idiler? Bu devletlerden pek çoğu hakkında yapılan araştırmalar, bu devletlerin birer boylar birliği (*Föderationen von Stämmen*) olduğunu göstermiştir. Çoğu kez yüzden fazla boy bir araya gelmiştir (meselâ M.S. IV-VI. yüzyıllarda T'o-palar [Tabgaç]'da olduğu gibi). Yine, birçok kez de bundan daha az şekilde olmuştur (meselâ Moğollar 70 boyu geçmemişlerdir). Münferit boylar, dil ve kültür açısından çok farklı gruplara mensup idiler. Moğol boyları arasında pek çok Türk ve bir miktar da Tunguz ve Tibet kabilesi bulunmakta idi. T'o-palar'ın muhtemelen % 60'ı Türkler'e, % 35'i ise Moğollara mensuptu, fakat en az iki boyu Tunguz ve bir boyu da Indo-Germen idi. Böyle bir boylar birliği (*Stammesföderation*)'nin karakteri “lider boy” (*Führerstamm*) tarafından belirlenmekte idi. Şu hâlde biz T'o-

palar'dan "Türk" olarak bahsederken, onlara, hepsinin veya boylar birliğinin çoğunluğunun dil ve kültür olarak Türk olmasından dolayı değil, siyasî idareyi elinde tutan hâkim boyun dil ve kültür olarak Türk olmasından dolayı, Türk diyoruz.

Boylar, sosyal açıdan eşit değillerdi. Bilhassa Türk boyları gözle görülür bir aristokrasi geliştirmişlerdi. Bunun yanında, hepsi köle olan boylar (*Sklaventämme*) da vardı. Bunlar bir savaşta mağlup edilerek itaate alındıktan sonra bütünüyle federasyona köle olarak hizmet verenlerdi. Yine, bunun yanında özel köleler (*Individualsklaven*) de vardı ki, bunlar bir boya veya boy üyelerine mensup olanlardan ve savaşta esir düşenlerden oluşmakta idi. Daha M.Ö. 200'lerden itibaren Tu-ku veya T'u-ko adıyla aristokrat bir boyun (*Adelsstamm*) varlığını kanıtlamış bulunuyoruz³. Bu boy, herhangi bir kabile gibi kendi içinde birbiri ile akraba olan ailelerden oluşmaktaydı ve Ortaçağ'ın sonuna kadar pek çok boy birliğinin siyasî liderliği bunlardan çıkmıştı. Doğu Asya'daki ilk Büyük Hun İmparatorluğu'nun kurucusu olan "Mao-tun" [Mete] bu kabileden gelmekteydi. Bu imparatorluk aynı dönemde kurulmuş olan Ortaçağ Çin Millî Devletini ciddi olarak tehdit etmiş ve ancak, Çin'e karşı yüzyıllarca süren savaşlardan sonra parçalanmıştır. Mao-tun'un ailesi ve boyu, Hun birliğinde uzun süren bu liderliği sayesinde öylesine güçlü bir prestij elde etmiştir ki, M.Ö. 200 ile 500 arasında sadece Hunların halefi olan devletler "meşru" (*legitim*) görülmüş ve bunlar da yine aynı asil boya mensup kimseler tarafından yönetilmiştir. Bu boy, ispat edildiği üzere Türk olduğu için (Tu-ku "tuğ" ile yani 'sancak', 'bayrak', 'alem' ile ilgilidir),⁴ Hunlar'a halef olan devletler de "Türk" olarak addedilmişlerdir. Bu boyun prestiji başka kabile birliklerinin oluşumundan sonra da devam etmiştir; meselâ Türklerin diğer bir koluna mensup olan Köktürk ve Uygur birlikleri ile Kitanların eski Moğol birliği gibi. Bu birliklerde meşruiyet (*Legitimität*) fikri o denli gelişmemiştir.

Orta Asya'nın bütün göçebe kültürlerinin daha bidayette, iktisadî olarak elzem olan hayvancılığın yanında, tarım ile de bir miktar uğraştıkları günümüzde kanıtlanmıştır. Bu durum etnolojik açıdan ekonomik yapının oluşumu sorunu ile doğrudan ilgilidir. Çoğu kez kadınlar tarafından yapılan tarım, kışın hayvanların az ya da hiç süt vermediği zamanlarda, ihtiyaç

³ Bu boy hakkında bk. Mustafa Köymen, "Hsiung-nuların Tu-ku (T'u-ko) Kabilesi", *A.Ü. DTCFD*, III/1, (1944), s. 51-59 (Çeviren).

⁴ Meslektaşım L. Bazin (Paris)'in araştırmalarına göre.

duyulan ek besin kaynağını oluşturmaktaydı. Yine, şurası da bir hakikattir ki, bütün boylar, biri kışlık olarak ovalarda [*kışlag*], diğeri de yazlık olarak dağlarda [*yaylag*], kendilerine has ve başkalarınınkini ile sınırlandırılmış otlığa sahiptiler. Kışlık meralardan dağlara vuku bulan göç umumiyetle birçok boy ile topluca yapılmakta ve aynı zamanda bazı kutsal sayılan mekânlarda, çoğu kez de dağlarda büyük şöenlere vesile olmaktaydı. Küçük, birbirine bağı olmayan ve henüz siyasî olmayan kabile grupları, kendiliğinden böylelikle meydana gelmekteydi.

Ekonomik yapı, göçebe kültürlerin kenar bölgelerindeki tarıma bağı yerleşik kültürlerle temas noktasında hemen değişmekteydi. En önemli tarım ürünleri, komşu çiftçilerle değiş tokuş yoluyla, daha kolayca temin edilebilmekteydi. Böylelikle bir nevi hayat-ı müştereke (*Symbiose*) oluşmuş oluyordu. Her ne kadar bu hayat-ı müştereke her iki tarafın menfaatine olsa da, aynı zamanda muhtemel bir krizi de beraberinde getiriyordu. Yerleşik devlet ('tarım devleti', *Agrarstaat*) ile göçebeler arasındaki bu ticaret çoğu kez "devlet tekelinde" (*Staatsmonopol*) olduğundan, mal mübadelesinin önemli bir kısmı yerleşik devletin hükümdarı ile göçebe birliğinin başkanı arasında cereyan etmekte ve böylelikle yerleşik devlet bu değiş tokuşu siyasî bir koz olarak kullanabilmekteydi: Örneğin ziraî ürünlerin fiyatlarını yükselterek, ya da mübadele edilen malları boykot ederek. Zira, yerleşik devletin hayvansal ürünlere bağımlılığı yoktu. Buna karşın göçebelerin daimi surette kış yiyeceklerine ihtiyacı vardı. Tali olarak devam ettirilen hususî ticaret, yerleşik devletin daha gelişmiş para ekonomisi ile kendi çiftçilerine kredi vermek suretiyle göçebeleri kendisine bağımlı hâle getirmekte ve böylece göçebelerin topraklarını satın almaktaydı. Otlakların daralması ile birlikte de göçebelerde kriz ortaya çıkmış oluyordu.

Göçebelerin bu duruma en basit reaksiyonu yağma ve talan idi. Çoğu kez bu mal mübadelesinden vazgeçerek ek besin ihtiyaçlarını sadece "cengâverlik yoluyla" ('şövalye usulüyle', *ritterliche Weise*) temin etmekteydiler. Bu yağma ve talanı bir boy veya toplu olarak göçebe bir grup yaptığı müddetçe, bu iş siyasî bir önem taşımıyordu.

Bu durum siyasî bir amaç ortaya çıktığı zaman değişmekteydi. Şöyle ki, yağmacı bir grubun lideri, besin probleminin nihâi olarak ancak yerleşik devletin tamamen veya kısmen kendi hâkimiyetine girmesinden sonra çözümlenebileceğini görmekte, ya da yerleşik devletin karşı saldırıları göçebelerin liderini enerjik bir müdafaaya zorlamaktadır. Her iki durumda da ilk şart bir ordu kurulmasıydı. O ana kadar var olan boylar birliği bu iş için

yetersiz kalmakta ve birliğin boy olarak organizasyonu ihtiyacı teknik olarak karşılayamamakta idi.

Boylar birliğinin lideri, Mao-tun, Cengiz Han, Timur ve Babür örneklerinde görüldüğü üzere, gayet bilinçli olarak, komşu boylara karşı yalnızca adamlarını kendi birliğinde dâhil edebilmek amacıyla, saldırı seferlerine başvurmuştur. Bundan dolayı, birlikte sosyal bir basamak (*Stufung*) ortaya çıkmıştır: Liderin boyunun altında, lider boyun daha önce sürekli birlikte göç etmiş olduğu kabileler, hemen hemen eşit haklara sahip olarak yer almaktadır. Daha sonra ilk tâbi kılınan ya da gönüllü olarak itaate girmiş olan boylar, yukarıdan aşağıya doğru bunu takip etmektedir. En sonda ise şiddet yolu ile birliğe sokulmuş olan köle boylar bulunmaktadır. Birliğin çekirdeği “demokratik” iken, boy lideri çekirdek boyların beyleri ile geleceğe ait planlar üzerinde müzakere eder ve böylece diğer boylar doğrudan birliğin liderine tâbi olurlar ve şahsen ona itaat ederler. O, artık tabîi olarak eski boy sistemini yıkararak, onları salt askerî birlikler olarak organize eder ve bu şekilde vurucu gücü yüksek bir ordu yaratır. “Göçebe devlet” (*Nomadenstaat*) böylelikle kurulmuştur. Komşu yerleşik devletin tâbi kılınması ve büyük ganimet elde edilmesi ortak hedefi bu devleti dâhilde bir arada tutmaktadır. Bununla birlikte, “çekirdek kabileler” (*Kernstämme*)’in imtiyazlı konumu devamlı bir huzursuzluk sebebidir. Zira, liderin herhangi bir başarısızlığı ya da lider değişikliği durumlarında, idareye katılmak, hatta bizzat idareye sahip olmak talebiyle seslerini yükseltirler.

Yeni askerî topluluk tarafından yerleşik devlete karşı düzenlenen askerî seferler çoğunlukla başarılıdır. Zira yerleşik devlet, (göçebe) devletin kuruluş hızını ve güç topluluğunun süratini doğru olarak kestirememiş ve yeterince hazırlanamamıştır. Fetihden sonra muzaffer göçebe lider için yerleşik ülkelerden ne şekilde iyice istifade edileceği sorunu ortaya çıkar. Tarihin akışı içerisinde en farklı çözümler burada denenmiştir. En radikal çözüm (zaman zaman Cengiz Han ve Timur tarafından denenilen) yerli halkın, kendilerine ihtiyaç duyulan zanaatkârlar hariç, vahşice katledilmesi ve ziraat alanlarının otlağa dönüştürülmesidir. Ziraat alanları daha güneyde yer aldığı için, hayvanlar orada fazladan yeme ihtiyaç duymadan, kışın da iyi bir şekilde otlayabilmekteydiler. Bu çözüm, katledilenlerin sayısının çokluğu yüzünden, daima başarısız kalmıştır.

İkinci çözüm, yerli nüfusun tamamıyla köleleştirilmesi ve farklı kabile üyelerine tahsis edilmesidir. Göçebe nüfus daha sonra bütün ülkeye dağıtılmak zorunda kaldığı ve böylece askerî güç ve savaş kudretini yitirdiği

için, bu çözüm çok tehlikelidir. Bu yüzden de bu çözüm her zaman sadece çok kısa bir süre için denenmiştir (Meselâ T'o-pa hâkimiyetinin başlarında).

Üçüncü çözüm normal olandır: Göçebeler hâkim tabaka olarak yerleşik nüfusun üzerinde yer alırlar; askerî ve sivil idareyi (örneğin Mançular), ya da sivil idareyi tâbilerin ellerine bıraktıklarında (T'o-pa) veya hiç değilse kısmen “yardımcı kavimlerin” uhdesine terk ettiklerinde (Moğollar), sadece askerî idareyi kendi üzerlerine alırlar.

Burada, yerleşik devletleri istilâ eden göçebelerin sayıca çoğu kez sadece çok küçük bir azınlık teşkil ettiklerini göz önünde bulundurmak gerekecektir. Çin'i 80 yıl boyunca yöneten Moğollar'ın nüfusun % 10'unu dahi teşkil etmedikleri ve X. yüzyılda Kuzey Çin'de üç kısa ömürlü hanedan kuran Şa-t'olar'ın 100.000 kişiden bile daha kalabalık bir nüfusa sahip olmadıkları unutulmamalıdır. Yabancılar (göçebeler), sivil idareyi de kendi üzerlerine aldıkları zamanlarda, kaçınılmaz olarak tâbilerin dillerini öğrenmek zorunda kalmışlar ve böylece tâbilerin kültürel tesirine girmişlerdir. Karışık evlilikler başlamış ve çoğu kez 50 yıldan daha kısa bir süre zarfında yabancılar tamamen asimile olmuşlardır.

Onlar daha sonra yerleşik devletin eski üst tabakasının bir parçası hâline gelmişler ve bu nedenle de bu tabakanın gelişimlerine tâbi olmuşlardır. Daha sonra onların yok oluşu, tıpkı hâkim bir hizbin (*Clique*) başka biri tarafından yok edilmesi gibi, kolay olmuştur ve çoğunlukla savaşız bir şekilde cereyan etmiştir.

Göçebeler askerî rütbeleri ellerinde tutmuşlar ve sivil idareyi yerleşik coğrafyanın kendileri ile iş birliği yapan memurlarına devretmişlerdir. Bu onların kaderi idi. Büyük isyanlar vuku bulmadığı için, savaşçılar hiçbir şey yapmamışlar ve disiplinleri birkaç on yıl içerisinde çözülmüştür. Bunun yanında, ekonomik olarak da kısa sürede sivil memurlar tarafından saf dışı bırakılmışlardır: Sivil memurlar para sahibi olmanın yollarını bilmekte idiler. Buna karşın askerler, devletten sabit gelire sahip oldukları için fakirleşmişlerdir (meselâ T'o-palar ve Mançular). Göçebelerin hâkimiyeti daha sonra kolaylıkla, ya yerleşik devletlerde genel olarak üst sınıf baskısına karşı vuku bulan normal halk ayaklanmalarından biri nedeniyle (Moğollar ve Mançular), ya da bizzat göçebe gruplardan kaynaklanan sebeplerle dâhilî parçalanmaya uğrar. Eğer çoğu zaman olduğu gibi, fatih göçebelerin hâkimiyet alanı hem eski bozkırları hem de yeni yerleşik coğrafyayı kapsı-

yorsa, boy ve boy parçalarının sosyal durumu çok çabuk farklılaşır (meselâ T'o-palar sıradan boy halkını (*das gewöhnliche Stammesvolk*) sürülerinin yanında bozkırda bırakmışlar ve sadece boy liderlerini askerî vazifelerle yerleşik coğrafyaya çekmişlerdi): Bir kısım kendi eski hayat tarzını muhafaza ederlerken, diğer bir kısım büyük ölçüde yerleşiklerin kültürünü alır. Tarım ürünlerini artık hiç kimse satın almadığı için, bir grup fakirleşirken, diğer bir grup zenginleşir. Bu durum kaçınılmaz olarak gerginliklere ve dâhilî çözülmeye yol açar (X. yüzyıldan XIII. yüzyıla kadar Kuzey Çin'de Kitanlar ve Cürçenler gibi).

Göçebeler çoğu kez bu gidişattan habersiz kalmamışlardır. Onların arasında kendiliğinden eski vatana geri dönme ve eski "romantik" hayatı yeniden yaşama eğilimi ortaya çıkmıştır (meselâ Moğollar'da). Destanları ideal hayat tarzını anlatır: Birbiri ardına ülkeler fetheden, zevkler tadan ve daha sonra dünyanın sonuna kadar durmaksızın ilerleyen savaşçıları tasvir eder.

Asya tarihinin akışını belirleyen, İç Asya'nın çoban göçbeleri (*Hirtennomaden*) ile Asya kenarındaki yerleşik tarım kültürleri (*agrarische Hochkulturen*) arasındaki bu etkileşimdir. Biz burada bu konuyu sadece göçebe kültür noktası nazarından inceledik. Ancak, bu etkileşimin yerleşik kültürler üzerindeki tesirlerinin tetkiki de, dünya tarihi açısından en az aynı derecede mühimdir. Modern kültürlerin hem teşekkülünü anlayabilmenin, hem de dâhilî yapıları ve karakteristik özelliklerini kavrayabilmenin yolu şüphesiz burada durmaktadır.

"THE ESTABLISHMENT OF NOMADIC STATES IN CENTRAL ASIA"

Abstract

This article deals, from a sociological perspective, with the process of state formation by the nomadic peoples of Central Asia, according to Chinese sources. It investigates the social structure of the nomadic people and –proceeding from the smallest political entity (tribe)– seeks to answer the following questions: How did it come about that nomadic peoples, peacefully living in small tribes with their cattle, suddenly –over a period of only a few years– gather in big crowds and form a power, easily capable of overthrowing firmly established sedentary cultures? How does it come about that the nomads –after subjecting a sedentary culture– are able to maintain their rule for a certain time without seriously being threatened by an uprising of the subjected people, and yet suddenly lose all their power and very often leave the field without a fight?

Keywords

Turks, Mongols, History of Central Asia, Nomads, State concept.